

Загалом проблема захисту прав підростаючого покоління ніколи не втратить своєї актуальності, адже діти - гарант здоров'я, самозбереження і поступу нації.

Reasons and features of domestic violence are finded out in the floor, methods and receptions of work of services are considered in matters of children of the Khmel'nitskoj area.

Keywords: *violence in family, legislative base, prophylactic measures.*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Запобігання і протидія насильству в сім'ї: методичні рекомендації для соціальних працівників- К.: ДЦССМ, 2004.-192 с.
2. Збірка інформаційних матеріалів та нормативно-правових актів з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема над дітьми/Уклад. Журавель Т. В. - К.: Видавничий дім «КАЛИТА», 2005.-88 с.
3. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. Державний комітет України у справах сім'ї та молоді. 2003.-412 с.
4. Цісар І. В. Профілактика негативних явищ та формування здорового способу життя в молодіжному середовищі // Інформаційно-методичний бюлетень КМЦССМ. - К.: 2003, спецвипуск, №8. - 102 с.

УДК 364 (477/54-25)

Малько О. П.

З ДОСВІДУ РОБОТИ СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЩОДО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЛЯ

У статті висвітлюється проблема насилля над дітьми, аналізуються питання видів, причин жорстокого поводження з дітьми.

Ключові слова: *насилля, дитина, права та обов'язки батьків, дітей.*

У правознавстві насильство - фізичні (тілесні пошкодження, побої) або психічні (погроза) впливи однієї людини на іншу.

У нових незалежних країнах, які з'явилися на політичній карті в останні роки, відбуваються кризові процеси, спостерігається соціально-економічна та політична нестабільність, що призводить до появи багатьох негативних суспільних явищ, до зростання злочинності та насильства. На жаль, саме насильство є однією з характеристик сучасного суспільства.

Насильство особливо торкнулося сімейних правовідносин. Як казав Аристотель, «кожна сім'я - частина держави». Але насильство в сім'ї набуло таких масштабів і глибин, що вже занадто загрожують безпеці особи, суспільства та держави загалом.

Насильство в сім'ї - явище не специфічно українське, а загальне, можливо, навіть світове.

Жорстоке поводження із дітьми в сім'ї не така вже й рідкість. Часто плутаючи методи виховання із звичайним насильством, батьки намагаються бути «розпорядниками» життя власної дитини. Не знаючи іншого ставлення, малюки не можуть правильно оцінити ситуацію, тому самі, вважаючи себе винними навіть не намагаються захиститись. Але в суспільстві не прийнято казати про такі речі. Дуже часто один з батьків просто спостерігає за знуцанням над своєю дитиною. Та насправді ця форма насильства існує у побуті дуже давно і поширена серед представників різних національностей, різного соціального та фінансового статусу, у сім'ях з різними світоглядами, світосприйняттям, релігійними вбачаннями.

За даними статистичного центру, у 2006 році в Україні від різноманітних протиправних дій дорослих постраждало 7 тисяч дітей. Найбільше страждають від домашнього насильства діти у віці до 10 років. Причому кожен третій з них не вчився у школі - чи батьки не пускали, примушуючи просити милостиню, чи то немає можливості відвідувати заняття (відсутність одягу та ін.).

Розглянемо причини виникнення проблеми домашнього насильства.

Однією з причин загострення проблеми домашнього насильства над дітьми є соціально-економічна нестабільність у суспільстві. За даними статистики в Україні відомо про існування близько 2 мільйонів неповних і проблемних сімей, де немає

когось з батьків, або ж батьки знаходяться у постійних пошуках роботи. Із них - близько 60 тисяч сімей, де проживає 150 тисяч підлітків, офіційно вважаються неблагополучними.

Дуже часто жорстоке поводження з дітьми це результат того, що самі батьки страждали від насильства у дитинстві. Намагаючись виправити свої помилки, вони використовують своїх дітей; іноді батьки не знають інших шляхів «виховання», бо у своїй родині бачили тільки це. Найжахливіше те, що це може повторюватися багато поколінь.

Інша причина - раннє батьківство. У деяких батьків ще не сформувалося почуття батьківської відповідальності. Від незнання того, як поводитися з дитиною в різних ситуаціях, людина стає агресивною і всі проблеми вирішує одним способом - образами чи побиттям. Такі батьки часто не сприймають всерйоз потреби своїх дітей. Вони висміюють їх, не дозволяють їм виражати свої істинні почуття, їм важко поважати свої дітей як окремих особистостей зі своєю власною свободою.

Вважаючи дітей причиною своїх проблем, вони їх б'ють, ображають, брешуть, погрожують їм, ізолюють, не довіряють, зневажають. Такі батьки можуть використовувати своїх дітей як засіб задоволення власних егоїстичних потреб, не усвідомлюючи при цьому, якої шкоди завдають своїм дітям. Такі діти страждають від психологічних травм.

Часто батьки впевнені в тому, що такий стиль виховання корисний для дитини, для їх же добра. Вони або не хочуть зіпсувати дитину, або виправдовують свою жорстоку поведінку розмовами про дисципліну і суворе виховання.

Як вже зазначалося, однією з причин насильства над дітьми є неправильне поводження з батьками, коли ті самі були малими. Як наслідок виникає ще одна причина: поводячись так зі своїми дітьми, вони намагаються довести, що їхні батьки справді їх любили; їм важко подивитися в обличчя факту, що батьки не любили і, можливо не могли любити їх так сильно, як вони мали втому потребу. Практично кожна травмована дитина дає собі таємну клятву в тому, що ніколи так не буде поводитися зі своєю дитиною, не буде казати образливих слів, бити, принижувати їх. Але найжахливіше те, що майже всі, ставши дорослими, в ситуації сімейного конфлікту переконуються, що порушують цю клятву, говорять або роблять свої дітям саме те, що робили їм, і часто використовують ті самі методи або ті самі слова.

Дотичним до нашої теми буде питання правовідносин між батьками та дітьми.

1. Право та обов'язок батьків забрати дитину з родильного дому або іншого закладу охорони здоров'я.

Частина 2 ст. 143 Сімейного Кодексу України (далі СК) встановлює «обов'язок матері забрати свою дитину із пологового будинку навіть у тому випадку, якщо вона не перебуває у зареєстрованому шлюбі». Тому, відсутність у жінки чоловіка, який визнає за собою батьківство не є підставою для залишення дитини у род домі чи відмови від нього. Але потрібно також наголосити на тому, що обов'язок забрати дитину має лежати на обох батьках, незалежно від тих відносин, у яких вони знаходяться (зареєстрований шлюб чи ні). Обов'язок батьків забрати дитину з род дому чи іншого закладу охорони здоров'я відповідає «праву дитини проживати у сім'ї» (ч. 3 ст. 4 СК). Саме сімейному вихованню надається явна перевага порівняно з іншими формами виховання як усиновлення, прийомна родина, патронат, передача дітей в родину опікуна. Частина 1 ст. 151 СК встановлює, що батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини. Положення ч. 3 ст. 4 СК відповідає ст. 51 Конституції України, яка передбачає «охорону державою сім'ї, дитинства, материнства, батьківства». Тому обов'язок батьків забрати дитину з пологового будинку чи іншого дитячого закладу є обов'язком не тільки перед своєю дитиною, але і обов'язком перед державою, тобто зазначений обов'язок носить не тільки сімейно-правовий, але й публічно-правовий характер. Зазначене право та обов'язок батьків (одного з них) на відміну від інших сімейних суб'єктивних прав та обов'язків батьків має разовий, а не тривалий характер. Але існують деякі виняткові обставини. До таких обставин відносяться серйозні недоліки фізичного або психічного здоров'я дитини. Але висновки щодо існування подібних недоліків повинні ґрунтуватися не на особистому враженні батьків або родичів дитини, а на медичному висновку лікарів. Більш складно стоїть питання щодо інших обставин, що передбачають залишення дитини у пологовому будинку, передбачених даною статтею інші обставини, що мають вагоме значення. Подібне формулювання дозволяє розширено тлумачити цю норму, бо перелік цих обставин передбачити неможливо. У зв'язку з тим, що дана стаття встановлює обов'язок батьків, то його невиконання передбачає настання певної сімейно-правової відповідальності (ч. 4 ст. 155 СК). Така відповідальність передбачена статтею 164 СК. Частина 1 цієї статті зазначає, що

якщо батьки не забрали дитину без поважної причини протягом шести місяців не виявляли по відношенню до дитини батьківського піклування, то суд може позбавити їх батьківських прав. Виховання дитини у родині є необхідною та важливою обставиною. З огляду на це частина 4 ст. 143 СК надає «можливість бабці, діду та іншим родичам забрати дитину в тих випадках, коли її відмовилися забрати батьки». Але така передача дитини родині родичів може відбутися тільки з дозволу органу опіки та піклування, який має впевнитися, що така передача не буде суперечити його інтересам або порушувати його права. У подальшому родичі, що взяли за виховання дитини, можуть звертатися до суду з позовом про позбавлення батьків батьківських прав на основі статті 165 СК.

2. Обов'язок батьків зареєструвати народження дитини в державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Стаття 144 СК встановлює загальний порядок реєстрації народження дитини в органах РАЦС: строки реєстрації та наслідки їх недотримання, а також коло осіб, які мають право зареєструвати народження дитини. Так частина 1 даної статті вказує, що «батьки мають невідкладно, але не пізніше ніж через місяць - після народження дитини зареєструвати її у встановленому законом порядку (реєстрація мертвонародженої дитини - не пізніше трьох діб)». Цей обов'язок батьків встановлюється, передусім, в інтересах дитини, бо, не будучи зареєстрованим, він не зможе повноцінно набувати прав та мати обов'язки як суб'єкт правовідносин.

Потрібно вважати, що обов'язок зареєструвати дитину в РАЦСі є не тільки обов'язком перед дитиною, а й перед державою, тобто носить не тільки сімейно-правовий, а й публічно-правовий характер. В статті 144 СК також закріплюються наслідки невиконання цього обов'язку. Частіше за все, така відповідальність встановлюється у вигляді штрафу та повинна встановлюватися адміністративним законодавством.

3. Право дитини на ім'я, прізвище та по-батькові

Згідно зі ст. 7 Конвенції про права дитини, кожна дитина з моменту народження має право на ім'я та набуття громадянства, а також наскільки це можливо, право знати своїх батьків та право на їх піклування. Ст. 8 Конвенції передбачає право дитини на «збереження своєї індивідуальності». Індивідуалізуючи ми ознаками особи є її ім'я, прізвище, громадянство, сімейні зв'язки. Ст. 28 ЦК передбачає, що «фізична особа набуває прав та

обов'язків під своїм ім'ям. Ім'я фізичної особи, що є громадянином України, складається з імені, прізвища та по-батькові, якщо інше не випливає з закону або традиції національної меншості, до якої вона відноситься». Право фізичної особи на ім'я також закріплено ст. 294 ЦК. Відповідно до ст. 145 СК прізвище дитини визначається по прізвищу батьків. Праву кожної дитини на прізвище, ім'я та по-батькові відповідає сімейно-правовий обов'язок батьків не порушувати це право. Ці особисті немайнові права носять сімейно-правовий характер.

4. Право дитини на вираження своєї думки.

Одним з особистих немайнових прав дитини, як підкреслює М. В. Антокольська, «є право дитини вільно виражати свою думку». Це право дитини закріплено в загальній формі в ст. 12 Конвенції про права дитини та в ст. 171 СК. Ст. 171 СК встановлює, що «дитина має право бути вислуханою з питань, що стосуються її особисто, а також з питань сім'ї. Дитина, яка може висловити свою думку, повинна бути вислуханою при вирішенні між батьками, іншими особами суперечок про виховання, місце проживання, в тому числі суперечок про позбавлення батьківських прав, відновлення в батьківських правах, а також суперечок про управління майном». Положення ст. 171 СК відповідає частині 5 ст. 51 Конституції, яка передбачає охорону державою сім'ї, дитинства, материнства, батьківства, а також частинами 7 і 8 ст. 7 СК. Необхідно відмітити, що права дитини на врахування його думки з питань, що стосуються його особисто, а також з питань, що стосуються його сім'ї, має не тільки сімейно-правовий, а й публічно-правовий характер. Необхідно також підкреслити, що «думка дитини, що стосується його прав, не має вирішального значення для вирішення всіх суперечок, що стосуються його життя», як зазначає Червоний Ю. С. Згідно частини 3 ст. 171 СК суд має право постановити рішення проти волі дитини, якщо його вимагають і інтереси дитини.

5. Право та обов'язок батьків на виховання дітей.

Найважливішим серед батьківських прав та обов'язків є право та обов'язок батьків на виховання дітей. Виконання цього права є одночасно обов'язком. Як зазначає Антокольська, «виховання являє собою тривалий процес впливу на дітей. Цей процес передбачає як виконання батьками цільових дій для досягнення певного результату, так і нецільовий вплив на дитину, який відбувається постійно в процесі спілкування батьків та дітей, та впливу, який чинить на дитину поведінка та приклад батьків».

У ст. 150 СК визначено коло обов'язків батьків з виховання дітей. «Батьки зобов'язані виховувати дитину у дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї, свого народу, своєї Вітчизни, піклуватися про здоров'я, фізичний, духовний та інтелектуальний розвиток дитини, забезпечити отримання дитиною повної середньої освіти, підготовці до самостійного життя». Яким чином виконуються ці обов'язки, вирішують самі батьки.

Виховання - це процес, що передбачає не тільки вчинення певних дій батьками, але й відповідну реакцію з боку дітей. Відповідно до цього, праву батьків з виховання дитини передуює право та обов'язок дитини отримувати гідне виховання.

Як вже було зазначено, батьки самі обирають принципи та форми виховання своїх дітей. Разом з цим право батьків, як і багати інших прав, має свої межі. Тому, як вказано у частині 3 ст. 151 СК, «батьки можуть вибирати форми та методи виховання, окрім таких, що суперечать закону, моральним засадам суспільства». Частина 7 ст. 150 СК забороняє фізичне покарання дитини батьками, а також використання ними інших методів та видів покарання, що принижують особисту гідність дитини. Але необхідно відмітити, що формулювання частини 7 ст. 150 СК є не зовсім точною. Гідність людини - це суб'єктивна категорія. Тому одне і те саме покарання, що застосовується до різних дітей може принижувати або не принижувати їх гідність.

Право та обов'язок батьків та дітей на виховання носить взаємний характер, тобто у батьків та дітей є одночасно і права, і обов'язки по вихованню дітей. Як підкреслено у літературі, праву батьків на виховання дітей відповідає обов'язок дітей не чинити батькам перешкод при виконанні цього права в інтересах самих дітей. При цьому необхідно враховувати, що виконання цього обов'язку не завжди може бути скинене на самих дітей, а забезпечуватися, насамперед, батьками, а також закладами та особами, покликаними створити необхідні умови для нормального психофізичного та духовного розвитку дитини. Праву батьків, як підкреслює Антокольська, протистоїть обов'язок дітей «терпіти виховання». Батьки, як було зазначено, вправі застосовувати деякі міри примусу до своїх дітей для того, щоб добитися від них бажаної поведінки. При цьому необхідно, щоб поведінка батьків відповідала інтересам дитини (частина ст. 155 СК). Сімейному вихованню дитини надається явна перевага, бо жодні інші форми суспільного виховання не можуть

порівнятися з ним. Право та обов'язок батьків на особисте виховання дитини - це заснована на законі міра можливої та гідної поведінки батьків у відношеннях з дітьми.

6. Право та обов'язок батьків на представництво та захист прав та інтересів своїх дітей

Одним з особистих немайнових прав та обов'язків батьків є також право та обов'язок батьків на представництво та захист прав та інтересів своїх дітей. Як було підкреслено, особисті правовідносини між батьками та дітьми мають строковий характер. З досягненням дітьми повноліття або з набуттям дітьми повної цивільної та сімейної дієздатності вони, як правило, зупиняються. Необхідно розрізняти виконання батьками прав та обов'язків на представництво та захист прав та інтересів своїх дітей в галузі цивільного матеріального права та в галузі цивільного процесуального права. В галузі матеріального права, як було показано, батьки є законними представниками тільки своїх малолітніх дітей. В галузі ж цивільного процесуального права батьки є законними представниками своїх малолітніх та неповнолітніх дітей.

Як і будь-які інші права, батьківські права мають свої межі та мету виконання. При здійсненні батьківських прав та виконанні обов'язків, у тому числі й права на представництво та захист прав та інтересів дітей, батьки повинні виходити з меж та мети здійснення прав та виконання обов'язків, передбачених ст. 155 СК, а також з загальних принципів регулювання сімейних відносин, у тому числі, з правил чч. 7 і 8 ст. 7 СК.

Частина 1 ст. 155 СК встановлює загальні положення відносно здійснення батьківських прав та виконання обов'язків, згідно з якими «батьки повинні поважати права дитини та його людську гідність». Іншими словами, батьки повинні відноситися до дитини як до рівноправного члену суспільства, як до самостійної особистості, повинні не порушувати його права та інтереси, що охороняються законом.

Частина друга ст. 155 СК встановлює допустимі межі здійснення прав та обов'язків батьків. Здійснення батьківських прав не повинне суперечити інтересам дитини. Аналогічні норми містяться і в міжнародному законодавстві. «Під інтересами дитини, як підкреслює В. А. Рясенцев, необхідно розуміти збереження його здоров'я, нормального психічного та фізичного розвитку, виховання в ньому якостей, необхідних суспільству». Визначення інтересів дитини охоплює також необхідні

матеріальні, побутові умови життя дитини. Визнання існування інтересів дитини не обов'язково припускає осмислення ним своїх потреб. Це залежить від віку дитини. Хоча не можна не враховувати при встановленні поняття «інтерес дитини» і суб'єктивний момент: мається на увазі прихильність дитини до одного з батьків, або до іншого члена родини.

Слід також зазначити, що поряд з інтересами дитини, інтереси батьків також мають право на захист. Вони не можуть просто ігноруватися або приноситися в жертву інтересам дітей. Це, насамперед, не гуманно по відношенню до батьків та недоцільно з виховної точки зору, оскільки може негативно відобразитися на дитині, сприяючи розвитку його егоїзму. Саме тому діюче законодавство зорієнтоване на знаходження балансу між інтересами батьків та інтересами дитини. І тільки у тому разі, коли протиріччя між ними настільки серйозне, що пошуки компромісу опиняються безрезультатними, перевага віддається інтересам дитини.

Проаналізуємо основні проблеми та види насильства, що виникають у сім'ї по відношенню до дітей.

Незважаючи на велику кількість норм, призначених регулювати правовідносини між батьками та дітьми, дуже часто виникають ситуації, при яких порушуються права дітей. Найчастіше насильством та порушенням прав дитини ми вважаємо тільки фізичну розправу. Але насильством над дітьми є випадки, коли батьки:

- знущаються над дитиною;
- б'ють її;
- завдають шкоди здоров'ю дитині;
- залякують дитину, використовуючи при цьому різні суспільні установи (міліцію, церкву, спецшколу, колонію, психіатричну лікарню);
- порушують її статеву недоторканість;
- навіюють страх за допомогою тестів, поглядів;
- перебивають дитину під час розмови;
- ізолюють її;
- контролюють її доступ до спілкування з ровесниками, дорослими, родичами, одним із батьків;
- використовують образливі прізвиська;
- соромлять дитину;
- використовують її як передавача інформації під час конфлікту у сім'ї;

- контролюють поведінку дитини за допомогою грошей;
- ігнорують її;
- не задовольняють її основні потреби;
- використовують її, як засіб економічного торгу під час розлучення;
- погрожують її залишити;
- погрожують фізичною розправою;
- поводяться з дитиною, як з прислугою;
- відмовляються повідомляти про важливі рішення, що безпосередньо стосуються її долі.

Зневажання людських прав дитини, приниження її гідності сприяють виникненню дитячої психологічної травми, яка деформує особистість, порушує природний психологічний та фізіологічний розвиток дитини.

Але постає питання: чи є в Україні домашнє насильство над дітьми в сім'ї? В державі існує досить велика нормативна база регулювання даного питання. Для з'ясування цього було проведено дослідження серед дітей віком 10-14 та 15-17 років. У результаті отримали, на жаль, позитивну відповідь. При чому за поданими результатами яскраво видно таку тенденцію: найпоширенішими правопорушеннями серед дітей 10-14 років є перебування батьками дітей під час розмови, неповідомлення про рішення, що стосуються дитини та соромлення дитини; серед дітей 15-17 років - перебування під час розмови, неповідомлення про рішення, що стосуються дітей, хоча це є найважливішим питанням саме цього віку, контролювання поведінки за допомогою грошей.

Нами також було зроблено запит до міського пологового будинку №6 про кількісну інформацію про кількість випадків відмови від дітей з боку матерів у 2002-2007 роках. Запит показав, що тільки нібито покращена ситуація, знову зіпсувалася, і відсоток випадків знову зростає. Таким чином, мати не тільки не виконує свій обов'язок забрати дитину з родинного дому, але й не виконує обов'язок щодо надання ім'я дитині, щодо реєстрування народження дитини в органах РАЦС, щодо виховання дітей.

Перейдемо до розгляду нормативно-правової бази даного питання. Не можна сказати, що в нашій державі недостатнє правове регулювання даної проблеми. Створено та підписано багато важливих нормативних актів, постанов та указів, що закріплюють та зобов'язують вповноважені органи проводити

необхідні профілактичні заходи для попередження виникнення насильства та порушення прав дитини в сім'ї. Яскравим прикладом є рекомендації парламентських слухань «Забезпечення прав дітей в Україні. Охорона материнства та дитинства», в якому зазначається необхідність боротьби з проблемами домашнього насильства: «Спостерігаються також загострення проблеми бездоглядності дітей та зростання рівня правопорушень серед неповнолітніх. При цьому існує безпосередній зв'язок між негативними стосунками у сім'ї, прорахунками сімейного виховання та протиправною поведінкою підлітків. Причини, через які діти залишаються без батьківського піклування, досить різні, але наслідок один - дитина позбавляється конституційного права на сімейне оточення та виховання, права на дитинство». В даній рекомендації також зазначено про необхідні для прийняття заходи для розв'язання існуючої проблеми:

- Розробити проект концепції державного сприяння сімейному вихованню;
- Забезпечити проведення експертизи підручників, навчальних посібників та навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів з метою подальшого включення до них відповідних положень про права дітей та молоді в Україні;
- Підготувати рекомендації розробникам та авторам відповідних навчальних програм, підручників і посібників для всіх освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів щодо поширення та формування основних засад національної самосвідомості та основ національної культури, основних положень світової культури та суспільної моралі, дитячої етики та естетики;
- Створити систему шкіл для молодих батьків. Розробити спеціальні програми для цих шкіл, забезпечити підготовку необхідних кадрів. Ввести на базі таких шкіл відповідне психологічне консультування майбутніх батьків;
- залучення засобів масової інформації до активного висвітлення нагальних питань щодо охорони дитинства та захисту прав дітей в Україні в контексті сучасних соціально-політичних подій;
- збільшення кількості дитячих культурно-просвітницьких, оздоровчих та освітніх програм на телебаченні та радіо;
- Ініціювати створення спеціальної телевізійної програми щодо проблем дітей, забезпечення прав дітей в Україні, в тому числі права на власну думку, а також охорони здоров'я дітей з трансляцією цієї програми не рідше одного разу на місяць на

Першому Національному каналі українського телебачення (у прайм-тайм).

- Контролювати додержання у змісті радіо- та телепрограм етичних і моральних норм щодо дітей.
- Посилити інститути із захисту прав дітей та ліквідації всіх форм дискримінації дітей на місцевому рівні.

Не менш важливим нормативно-правовим актом є Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15. 11. 2001 р. В ньому охоплюються питання про заклади, які забезпечують захист постраждалим членам родини, в тому числі й дітям, та наслідки для правопорушників.

«Стаття 3. Органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

1. Здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї в межах наданих їм повноважень покладається на:

- 1) спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї;
- 2) службу дільничних інспекторів міліції та кримінальну міліцію у справах неповнолітніх органів внутрішніх справ;
- 3) органи опіки і піклування;
- 4) спеціалізовані установи для жертв насильства в сім'ї:
 - кризові центри для жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї (далі - кризові центри);
 - центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, об'єднання громадян, а також окремі громадяни можуть сприяти у здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї [16].»

Необхідно також зазначити, що діють і нормативні акти міжнародного рівня. Такими є Конвенція ООН про права дитини, Пекінська Конвенція 1995р., та деякі рекомендації міжнародних організацій.

Найголовніше місце серед нормативно-правових актів, що регулюють проблему домашнього насильства займають Сімейний Кодекс України, Кримінальний та Кримінально-процесуальний Кодекси України, Кодекс про шлюб та сім'ю.

Отже, законодавче та державне регулювання проблеми домашнього насильства над дітьми досить міцне, але все ж таки

проблема не зменшується, а, навпаки, стає ще більш актуальною у сучасному суспільстві. Тому необхідно приймати такі міри, що не тільки формально на папері, а й свідомо вплинуло на виховання людей.

Найважливішим і найвпливовішим заходом, на наш погляд, є робота з молоддю та підростаючим поколінням. Необхідно регулярно проводити бесіди, які б мали змогу виховати у майбутніх батьків почуття поваги до людей різного віку, в тому числі й маленьких дітей. Таким чином, це забезпечить зменшення домашнього насильства у майбутньому і його повне викорінення.

Для запобігання подібних проблем зараз, необхідно відкривати спеціальні «школи молодих батьків», діяльність яких має бути спрямована на налаштування батьків на прояв турботи до своїх дітей, пропаганда злагоди та гуманності по відношенню до своїх дітей. «Приблизна програма таких шкіл[17]» має бути наступною:

- Навчити батьків визнавати право дитини на особисте життя
- Довіряти дітям
- Поважати почуття іншого з батьків
- Забезпечити емоційний комфорт
- Говорити та діяти так, щоб діти відчували себе у безпеці та комфорті
- Дати можливість дітям розповідати про те, що вони відчувають
- Забезпечити фізичну безпеку
- Не залишати дитину без нагляду в громадських місцях
- Підтримувати сімейний розклад
- Навчати дитину правил особистої гігієни та правильного харчування
- Слідкувати за дисципліною
- Бути послідовним
- Створювати правила поведінки відповідно до вікового розвитку дитини
- Усно визначати свої опікування та межі дозволеного
- Давати постанови, а не покарання
- Приділяти дитині свій час та увагу
- Брат участь у житті дитини: різних заходах, іграх, спілкуватися з її друзями
- Залучати дітей до своїх заходів
- Розповідати дитині про власне ставлення до життєвих цінностей

- Турбуватися про себе: мати вільний час, турбуватися про своє здоров'я, спілкуватися зі своїми друзями, приймати любов та позитив
- Заохочувати дітей займатися тим, що їм цікаво, проявляти та виражати любов до дитини.

Окрім усього вище зазначеного, необхідно реформувати освітню систему в галузі правознавства, для того, щоб діти знали свої права та обов'язки перед своїми батьками, і як майбутні батьки.

Але все ж необхідно не забувати, що Сімейний Кодекс передбачає, що батьки мають право на виховання своїх дітей тими методами, які вони вважають за потрібне. Тому, на нашу думку, необхідно чітко розмежувати можливі засоби виховання, що їх мають право використовувати батьки, встановити конкретні норми, конкретні обставини, а не обмежуватися виразом «та в інших випадках». Тобто, більш детальне тлумачення норм закону є також важливим заходом для попередження насильства над дітьми в сім'ї.

Таким чином, під час проведення дослідницької роботи, було з'ясовано, що проблема домашнього насильства й досі існує, і, на жаль, набуває все більших масштабів. Також під час аналізу цієї проблеми, дійшли висновку, що для її подолання необхідно провести деякі заходи. Найважливішими серед них є обов'язковість проведення навчальних та профілактичних бесід серед дітей, молоді, батьків та майбутніх батьків, створення та узаконення діяльності спеціальних шкіл для батьків, з вище зазначеною програмою. Також необхідне реформування освітньої системи з питань правознавства: необхідно, щоб школярі знали свої права та обов'язки перед батьками. Важливим заходом є також внесення змін до законодавства, що регулює дане питання. Ще раз зазначимо, що згідно Сімейного Кодексу України, батьки мають право використовувати такі методи виховання дитини, які вважають за потрібне. Але в чинному законодавстві не дано чіткого визначення меж можливого. Саме тому дуже часто через таку невизначеність порушуються права дітей. Таким чином, якщо кожна людина буде підтримувати проведення цих заходів, якщо законодавство набуде більшої чіткості та лаконічності у тлумаченнях, з часом ця проблема буде викоренена назавжди.

In the article lights up the problem of violence above children, analysed the questions of kinds, reasons of legal cruelty, with children.

Keywords: *violence, child, rights and duties of parents, children.*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антокольська М. В. Сімейне право - М., 1999р. - С. 115.
2. Конвенція про права дитини//Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. - 2003. - С. 18.
3. Конвенція про права дитини//Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. - 2003. - С. 22.
4. Конституція України, - К.: Офіційне видання ВР України-1996.
5. Сімейне право України: Підручник/За ред. Ю. С. Червоного. - К.: Істина, 2004.-С. 247.
6. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. - С. 297.

УДК 364. 632: 347. 963

Мужило Я. В.

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД ЖОРСТОКОГО НОВОДЖЕННЯ

У статті висвітлюється специфіка роботи прокурора за додержанням законодавства щодо захисту дітей від жорстокого поводження.

Ключові слова: *дитина, прокурорський нагляд, жорстоке поводження.*

Діти - це специфічна соціально-демографічна група суспільства. Визначення місця і ролі дитини у дорослому світі, забезпечення її захисту та всебічного розвитку- одна з найгостріших проблем сьогодення, від вирішення якої залежить авторитет нації в сучасному світі. Тому першочерговим завданням у формуванні і розвитку особистості є забезпечення прав та свобод дитини, визначених у положеннях Конвенції ООН про права дитини.

З правової точки зору, дитина виступає самостійним суб'єктом права. Тому на неї поширюється весь комплекс громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав людини.